

jelzi a halált, ama turbáné, melyet az igazhívó a Koran parancsainak megfelelően, fején is csak azért hordoz, hogy folytonosan a halálra emlékeztesse őt s melynek egyik jelentősége éppen abban áll, hogy hétszer a fej körül csavarva, oly nagy legyen, hogy egykor halotti lepedőnek is alkalmassá váljon. Kőszobrok s művészeti tárgyak a temetőben nincsenek, csak szent hirtől állott férfiak sirja mutat némi változatosságot, mert ezek sajátos koczka alakú és felül kupolával ellátott épületek. A fa is ritka a temetőben, legfeljebb a már meglevőket hagyják ott s mivel a sarkert kerítés nem őrzi, az időjárás és kóborló állatok a fejfákat is csakhamar feldulják.

Ne higyük azonban, hogy a mohamedánok ez egyszerű sirban fekvő kedveseik iránt kevesebb kegyeletet tanúsítanak, mint mi keresztények. Ők is gyakran ellátogatnak a sírokhoz, a halálozás napjának évfordulóján rendszeren megjelennek s ősi szokás szerint edelt és másnémi adományokat osztanak szét e napon a szegények között, hogy azok a halottak lelkeinek boldogságaért imádkozzanak. Hasonló szép szokás uralkodik a temetés napján, s a legszegényebb mohamedán is legalább egy kosár datolyát és kenyert vitet ki ily alkalommal a szegények számára, vagy ha ő nem képes arra, szomszédja vagy barátja ajándékoz e célra néhány piasztert abban a meggyőződésben, hogy a hívők sírját a szegények halála szenteli meg. Halottak napja is van náluk s fényesebb, vagy legalább zajosabb, mint a miénk. Minden évben a Bairam-ünnep második napját szentelik a halottak emlékének. Ezrenként vándorolnak ki ilyenkor a temetőbe, leginkább nők; mindenki palmaágakat, kenyeret és gyümölcsöt visz, a gyermekek papirlampionokat is; a menet egész éjen át tart s rendkívül ünnepies színezetű s megható. A sarkertben minden látogató rokona sírját keresi, hogy ott imádkozzék s azután ismerőseit látogattja meg a többi síroknál. Az előkelő nők tevéken vagy szamarakon szoktak kimenni és sátorot készítenek ott, melyben sokan gyűlnek össze s több napig vannak együtt. A mohamedán nők nagy ünnepnek tekintik e napot, mert teljesen szabadon vannak s a kegyeletes alkalmat felhasználhatják arra is, hogy szerelmi kalandokat kezdhessenek vagy folytassanak. De a népek is nagy mulatság ez s nem éppen szokatlan dolog, hogy a temető előtt hintákat állítsanak fel s ezenkívül korcsmaszerű bódék sem hiányzanak.

Maguk a sírok rendszeren kövel kirakott kripták. Egyiptomban, Arábiában és Szíriában néhány lábnyira állanak a föld felett s rendszeren alig mélyebbek egy méternél, Európában és Kis-Ázsiában mélyebbek és rendszeren kőlap van felettük. A nőket többnyire külön helyre temetik, de ha egy sírba jut is férjével, egy kis kőfallal választják el őket egymástól, hogy így holtuk után is jelöljék azt a nagy különbséget, mely szent hitük szerint az emberi nem e két nagy csoportja között létezik. Korán-mondatok a sírokon nem mindenütt láthatók s a halott neve sincs mindig bevésve.

Igen természetesen, vannak a nagy mohamedán világban oly temetők is, melyek sokkal díszesebbek. Legnevezetesebb ezek közt a kadi-köji temető Konstantinápoly mellett. E nagy temető, melyet Byron a világ legszebb sarkertjének nevezett, a kisázsiai parton Skutari közelében fekszik. A hívő törökök azért lehetőleg ide temetkeznek, mert régi rege szerint e föld örökre az igazhívők tulajdona marad, míg Európában a félhold uralmának napjai megszámlálvák. Rendkívüli csend és méltóság jellemzik e sarkertet. Ósrégi ciprusfák, melyek közt néhány több száz éves, hosszú órákig tartó lombátort alkotnak, melyek itt-ott feleszálló nyílásain át csak a tündérszép tengert s az egyszerű fehér sírköveket lehet látni. A sírokat a mohamedánok nem bolygatják tovább, évszázadok óta porladnak itt egyes kövek, másokról csak egy kis emelkedés mutatja, hogy egykor sírhantok voltak, de új sirt nem ásnak helyökre s a halottak óriási városa napról napra nagyobb területet foglal el.

A sírok nagy részének egyszerűsége különben nem lephet meg, ha a mohamedánok gondolkodásmódját és a végzetbe vetett hitét ismerjük. Keleti képzelődéssel gazdagon megáldott vallásalapítójuk oly ragyogó színekkel festette előttük a paradicsom gyönyöreit, hogy a halált egyáltalán nem tekinthetik borzalmas dolognak.

A sarkert sem a szomorúság helye tehát s a halamok alatt, hova egykor sirva kísérték kedveseiket, nem keresik őket, lelkök már elvándorolt onnan s nem is tér vissza e helyre soha.

AZ YBL-ÜNNEPÉLY.

A «magyar mérnök- és építész-egylet» ötven éves, tehát csaknem egész emberöltő időre terjedő, hosszú pályán szerzett érdemek elismerésül rendezett ünnepélyt decz. 5-én, a melyet minél impozánsabbá igyekezett tenni, s valóban impozáns is volt az, méltó az ünnepelthez: a magyar műépítészeti legkitünőbb képviselőjéhez, Ybl Miklóshoz.

Az egylet csillag-utcza házában decz. 4-én este tartotta utolsó ülését az ünnepélyt rendező bizottság *Hollán* Ernő altábornagy elnöke alatt. *Fábián* János egyleti igazgató jelenté, hogy az ünnepélyre 3056 frt gyűlt be, s a fölsőlegből Ybl-alapítvány lesz létesítendő, pályázatokra. Ez alapítványhoz *Weber* Antal 100 frtot ajánlott föl. Már ez ülésen bejelenték, hogy a lakomában 157 egyleti tag és 56 vendég vesz részt. Továbbá *Rauscher* Lajos mintarajztanodai tanárt, ki az Yblnek szánt emlékalbum kiállításánál minden díj nélkül működött, az egylet alapító tagjának ajánlották, oly módon, hogy az alapítási kétszáz forint díjat az egylet maga fedezi az ünnepélyre befolyt költségből. Az album valóban remekmű, barnasárga táblákkal, az első tábla közepén az építészeti géniusza látható, e fölirattal: «A magyar mérnök- és építész-egylet». A tábla sarkainak bronz ékítései igen szépek. (E tábla rajzának másolatát közelebbi számunkban bemutatjuk.) A belső oldalakat arany czírádás sötétkék habos selyem borítja. A czímlap vízfestésű ajánlata igen izléses. Aquarell képekben láthatók a következő lapokon a főthi templom, a vámház, a dalszínház, a budai várkert, melyek — valamint az aláírási lapok díszes szegélyei — *Rauscher* Lajos nagy gondnal s nemes izléssel készített művei. Az Yblhez a «magyar mérnök- és építész-egylet» által intézett felirat kalligráfiai remek. Az aláírások sorát *Hollán* Ernő altábornagy egyesületi elnök, *Hieronymi* Károly alelnök és *Ney* Béla titkár nyitják meg. Ezután még kilencz lap következik s minden lapon harmincz aláírás van.

Ez albumot decz. 5-én délelőtt nyújtották át az egylet küldöttjei, Ybl lakásán, a Calvin-tér takarékpénztári épületében. Mintegy huszan lehettek, köztük *Hieronymi* államtitkár, *Tolnay* Lajos vasuti főigazgató, építészek, tanárok. *Hollán* Ernő altábornagy mondta a meleg üdvözlő beszédet a férfiohoz, ki a közélet szenvedélyeitől és ambícióitól meg nem háborítva munkálkodott a magyar művészet felvirágoztatásában, ki építményeinek száma és szépsége által az eddigi magyar műépítészek közt legelső helyen áll s kinek munkái a késő időkben is szintén azt fogják mutatni, hogy Magyarország e korszakban a kultúra színvonalán állt. A szónoklat, mely mellett az albumot átnyújták, azzal az ohajttal végződött, hogy a mindenható sokáig teljes erőben tartsa meg Yblt a kartársak öröme, a művészet díszére, a haza javára. Zajos éjlen után az ünnepelt meghatva mondott köszönetet, említve, hogy a kitüntetés, melyet a királytól kapott, hódolattal, köszönettel fogadta, míg pályatársainak rokonszenves kitüntetése büszke örömmel tölté el szívé.

Délután három órakor a bécsi mérnök- és építész-egylet küldöttsége, mely az egyletnek ez alkalomra ide utazott hat kitünőbb tagjából állt, adta át egyletük üdvözlő iratát.

A díszlakoma délután 6 órakor kezdődött a redut nagy termében. Egyleti tagok s meghívott vendégek; miniszterek, a főváros előjárói, a közmunkatanács, műcsarnok, akadémia, muzeum, az országgyűlés két házában elnökei, a két egyetem rektorai, miniszteri tanácsosok, több szerkesztő, a bécsi küldöttek, az ünnepeltnek fia, a szülőváros Székes-Fehérvár három képviselője, stb. szóval nagyszű társaság volt együtt.

Az első felköszöntőt *Hollán* Ernő mondta a királynak s a királyi családnak. Utána *Hieronymi* Károly az egyesület alelnöke Ybl Miklóst, az ünnepeltet éltette lelkes beszéddel, melyet mai első cikünkben ismertetünk. Majd ismét *Hollán* a kormányt, s különösen Trefort Ágostot éltette, mint a ki az építészeti hathatós pártfogója. *Trefort* Ágost Yblre emelte poharát, mint a kinek az ország és a főváros oly sok kitünőbb épületet köszön. *Havranek* székesfehérvári polgármester mint városa szülőttére emelte Yblre poharát. *Prenninger* az osztrák mérnök- és építész-egyesület elnöke Yblre és a magyar és osztrák mérnök- és építész-egylet közti barátság-

gos viszonyra emelte poharát. *Tolnay* Lajos, a magyar államvasutak főigazgatója ama régi példabeszéd czáfolatául, hogy három mérnöknek négy véleménye van, a mai ünnepélyre hivatkozott, melyen az osztrákok is velünk együtt örülnek, s a bécsi vendégeket éltette. *Schmidt* F. a hírneves bécsi építész a művészetre emeli poharát; az örökíti meg a nemzedékeket, nemcsak a régieket, de a mostaniakat is; a művészet az egyedüli, mely összetartja a világ nemzetét; ez összetartást élteti. *Ambrozovics* Béla osztálytanácsos versben üdvözlő Yblt, *Ráth* Károly főpolgármester a főváros nevében köszönté föl, mint a kinek Budapest oly sok kitünőbb épületet köszön, és a ki a főváros képviselőtestületének egyik legbuzgóbb tagja. *Jókai* felköszöntőjében Yblt élteti, s óhajtja, hogy a magyar Pantheon alapkövét ő tehesse le, s kivitelt is neki köszönjessük. A romokban, ugymond, sok mindent talál az ember, s meggyőződik, hogy a nemzetek előbb pusztulnak el, mint építményeik elpusztultak, de ha a nemzeti érzület oly erős, mint az épületek, akkor nem élik túl a paloták a nemzeteket. Óhajtja, hogy a magyar Pantheon ne élje túl a magyar nemzetet. E szép áldomás után *Földváry* Mihály Pestmegye alispánja éltette még Yblt, s *Palszky* Ferencz azt indítványozta, hogy a főváros egy utcát Ybl nevére kereszteljen.

Azután még sok toaszt következett, de azok a nagy zajban és a terem rossz akusztikájában elvesztek. A társaság a legkedélyesebb hangulatban sokáig maradt együtt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szász Károly kisebb költeményei (1846—1882) két kötetben, a költő arcképével, most jelent meg a Franklin-társulat kiadásában. Közelebb állunk a szerzőhöz, mintsem illendőnek tartanók költői működéséről ítéletet mondani. A két kötet harminczhat éves költői pályája kisebb eredeti termékeit foglalja magában; nagyobb elbeszélő költeményei s műfordításai kizárásával. Mintegy háromszáz darab összesen, de mondanunk sem kell, hogy erősen megválogatott gyűjtemény, mert az 1860-ban megjelent két kötetnek s azóta szétszórva megjelent daraboknak legalább egy harmadrésze el van hagyva. Majdnem teljesen vesszük ellenben az alkalmi ódákat, melyek akadémiai, szobor-leleplezési, százados ünnepi s egyéb ünnepélyes alkalmakkor, részint pályakoszorúkat nyertek, részint egyenes megbizásból készülve, olykor zajos hatással olvastattak föl. A gyűjteményt 1846-ból és 1847-ből két darab nyitja meg, melyekkel a szerző, mint jegyzeteiben mondja, költői pályája kezdetét kívánta megjelölni, mivel azokkal nyerte «első aransarkantyuit» — számos pályadíjai két elsejét. Az I. kötet 1846-tól 1863-ig, a II. ik 1864-től 1882-ig terjed. Az utolsók közé a szerző néhány sirverset is fölvetett, melyeket részint családja elhunyt tagjaira, részint (fölkérés folytán) idegenekre írt; s ezek sorát egy ujjal toldotta meg, melyre még egyhamar ne kerüljön sor: a *magyar sirversével*. Mivel eddig sehol sem volt közölve, ide iktatjuk.

Gothe, Homér, Shakspeare, Molière, Dante s Nibelungok
Hű magyaróráját: itt borít a feledés.
Heine, komor humorod' — Moore, lágycsengésű danáid',
S lord Byron s Hugo, szertelen álmaitok'
Hjában idéztem föl: ti se tudtok róla, világ sem;
Hirnevetekből rám egy sugaracská se sütt!

Ámde ha kit szereték, a kinek szolgáltam örömmel,
S jót tettem valaha: pusztá siromra ha mind
Egy fész-át ültet, ha csak egy szem fűmagot elszór
Vagy ledug egy esemetét: kert lesz egész temetóm.
Vagy ha — hisz emberek úgy szoktak — majd hála fejében
Egy kövecsét dob rá: lesz poromom pyramis!

A két kötet összesen 52 ivre terjed; a kiállítás hasonló alakban, mint Lévaának tavaly megjelent költeményei, egyszerű, de díszes. Az arckép jól talált aczélmetszet. A két kötet ára füzve 3 frt 60 kr.; két díszkötésben 5 frt. — Fentartjuk magunknak, hogy a gyűjteményből még mutatványt közöljünk.

Az akadémia könyvkiadó vállalatának ez évre szóló kötetei már megjelentek, s az aláírók egy pár nap alatt bizonyosan mindnyájan megkapják. E kiadványok tudvalevőleg három csoportba oszlanak: történelmi, irodalmi és jog- s államtudományi csoportokra. Mindenik csoportba két-két kötet tartozik, díszes kötésben.

Az első, a történelmi sorozat művei következők: «A magyarok eredete», ethnologiai tanulmány, Vámbéry Ármintól. Ez a nagy figyelmet keltett mű második kiadása, némi változtatásokkal. Nevezetesen a nyelvtudományi részen, mely Budenz összehasonlító finn-ugor szótárával foglalkozik részletesen az első kiadásban, történet rövidítés. «A renais-